

01 > Chrám vystavěl Giovanni Battista Alliprandi, dokončil ho František Maxmilián Kaňka. Při prvním požáru v roce 1735 shořely obě věže.

REVITALIZACE ZÁMECKÉHO NÁVRŠÍ V LITOMYŠLI

Partneři projektu: Národní památkový ústav, Univerzita Pardubice, Regionální muzeum v Litomyšli, Řád piaristů, Biskupství královéhradecké, Zámecké návrší

Spolupracující subjekty: Evropské školicí centrum, Smetanova Litomyšl, Městská galerie Litomyšl, Státní okresní archiv se sídlem v Litomyšli, budoucí provozovatel cafeterie a pořadatelé krátkodobých akcí

Celkové výdaje: 412 000 000 Kč

Architektonické týmy: Ateliér Štěpán – chrám Nalezení sv. Kříže, AP Atelier Praha – Zámecký pivovar, předzámčí, HSH architekti Praha – jízdárna, kočárovna, stáj, konírna, park, první a horní nádvoří, Architektonická kancelář Burian – Křivinka Brno: piaristická kolej

Užitná plocha kostela: více než 2000 m², vnitřní délka 62 m, šířka 35,5 m, výška v křížení lodí 25,6 m.

jsme se snažili propojit s dějinami místa. Proto tu také zůstaly například počmárané zdi za varhanami, které jsou dílem dětí, jež se tu schovávaly v různých obdobích třísetleté historie kostela. Také lavice stále zdobí vyrytá jména a letopočty.“ Na podlaze jsou ale nové bronzové nápisy, které připomínají nejdůležitější události místa. Šedá výmalba má zase připomínat čtyři požáry, jimiž kostel prošel.

HOVOŘÍME S MARKEM JANEM ŠTĚPÁNEM:

● *S výstavbou i rekonstrukcí sakrálních budov máte zkušenosti, už jste obnovoval kostel svatého Václava v Ostravě nebo katedrálu v Českých Budějovicích. Jak se lišila práce na kostele v Litomyšli od vašich dalších realizací?*

Pro mě je to zatím jediný kostel ve vlastnictví státu, který ho svěřil péči Národního památkového ústavu. Financován byl z evropských dotací. Obě tyto věci měly vliv na celý průběh, především z hlediska času.

Na začátku projektu jsme studovali historii piaristů, dějiny místa a také jsme hledali nové významy pro kostel v dnešní době. Naše práce v tomto případě nespočívala ve velkých zásadách, ale v myšlence, co s tak velkým a unikátním prostorem udělat. Zjistili jsme, že si svoji životaschopnost může udržet jen tehdy, pokud bude otevřený kultuře i kultuře. Piaristé, kteří zde do roku 1950 působili,

CHRÁM JAKO GALERIE nebo koncertní síň

Piaristický chrám Nalezení svatého Kříže chátral od roku 1968, více než čtyřicet let sloužil jako skladiště a parkoviště. Projekt jeho obnovy zpracovali manželé Štěpánovi, kteří pro jeho interiér navrhli několik výjimečných prvků.

Kostel bude opět sloužit k bohoslužbám, ale také k pořádání koncertů, divadelních představení a dalších kulturních akcí. Kromě toho se tu také chystá stálá expozice sakrálního umění diecéze s názvem Andělé na návrší i další výstavy, turistické se mohou projít mezi kostelními věžemi nebo po lávce vložené přes příč-

nou loď. Prostor hrobky je určen pro výstavbu současného umění...

Na moment, kdy před sedmi lety poprvé do chrámu vstoupil, vzpomíná Marek Jan Štěpán dodnes: „Nejtěžší pro nás byla otázka, co se dá udělat s natolik poničeným prostorem. Nechtěli jsme, aby se z kostela stalo muzeum, rekonstrukci

jsou školský řád, jejichž posláním byla péče o mládež. V kostele se tedy v minulosti hrálo divadlo, produkovala hudba a svým způsobem i učilo.

● **Stavba byla poničená, takže prvním úkolem byly sanace konstrukcí. Co všechno jste museli řešit?**

Na mnoha místech byly stopy po zatékání, opadané omítky, v některých místech bylo dvacet centimetrů mrtvých holubů, bylo vidět, že tam rostly i břízky. Mokrá byla především spodní stavba presbytáře, kde se prováděly injekáže. Vybavení kostela bylo zčásti poničeno, rozebráno, část zůstala v depozitáři, ale nikdo neměl úplně přehled o tom, kde co vlastně je.

Důležitá byla změna průčelí chrámu, které je poměrně plastické. Někdy v druhé polovině minulého století tu byla vybudována novodobá střecha, k níž se nedochovala žádná dokumentace. Aní jsme nedokázali zjistit, jak střecha vypadala dříve. Naštěstí byla schovaná za historickou balustrádou s kuželkami, a když jsem nahoru vyšel, zjistil jsem, že i vnitřní zdi mezi věžemi na ploše zhruba třiceti metrů čtverečních jsou podivně ubourané. Proto jsme se rozhodli vytvořit tu terasu s výhledem na zámek a zámeckou zahradu. Řešili jsme tedy novou skladbu střešního pláště na obráceném dřevěném krovu, na němž je hydroizolační souvrství a na něm na kačírku dřevěný rošt. Tato vyhlídková plošina je veřejně přístupná, myslím, že návštěvníci i obyvatelé Litomyšle si ji brzy oblíbí.

● **Velmi pěkná je také vložená ocelová lávka v interiéru, ale překvapilo mě, že nebyla posuzována jako rušivý prvek... Také jste obnovili**

02 > V interiéru byla obnovena dlažba a opraveny všechny další kamenné prvky

a zpřístupnili nevyužitou hrobku.

Co vás k tomu vedlo?

Lávka je umístěná přes příčnou loď, takže není tak nápadná, jak by se mohlo zdát. Z hlavní lodi ji téměř nevidíte. Je pouze vložena na nosné zdivo, stačilo jen odstranit balustrová zábradlí.

Prostor hrobky o velikosti zhruba padesáti metrů čtverečních byl po celý čas prázdný. Má tři okna, původní zdivo a dlažbu, takže jsme řešili jen monumentální vrata z bronzu, která by se mohla využívat při některých představeních. Předpokládáme, že se tam občas usku- teční duchovní výtvarná intervence.

● **Původní dlažby v kostele zůstaly zachované?**

Ano, ale zhruba polovina pískovcových bloků byla popraskaná nebo jinak poničená, takže jsme je doplnili jako mozaiku. Směrem ke vstupu byl provoz vět-

ší, v těchto místech je tedy větší podíl nových dlaždic. Hledali jsme podobný pískovec, původní lomy jsou dávno zavřené. Kromě toho tu bylo třeba provést restaurátorské práce kamenných prvků, jako jsou například balustrády, dále také dřevěných polychromovaných oltářů. Zajímavou historií má hlavní oltářní obraz od italského malíře Trevisaniho. Byl drahý, obecně velmi ceněný, vznikla podle něj řada rytin. Při jednom z požárů ale shořel a teď je tu už jen jeho kopie, která má k originálu daleko.

● **Rozhodl jste se pro šedou výmalbu, která by měla evokovat čtyři ničivé požáry kostela. Myslíte, že to někoho napadne?**

Třeba ne, ale to vůbec nevdá. Jsem s tímto povrchem spokojen, velmi pěkně pracuje s denním i večerním osvětlením kostela, nádherně vykresluje světla a stí-

03, 04 > Lávka přes příčnou loď byla pouze vložena na nosné zdivo

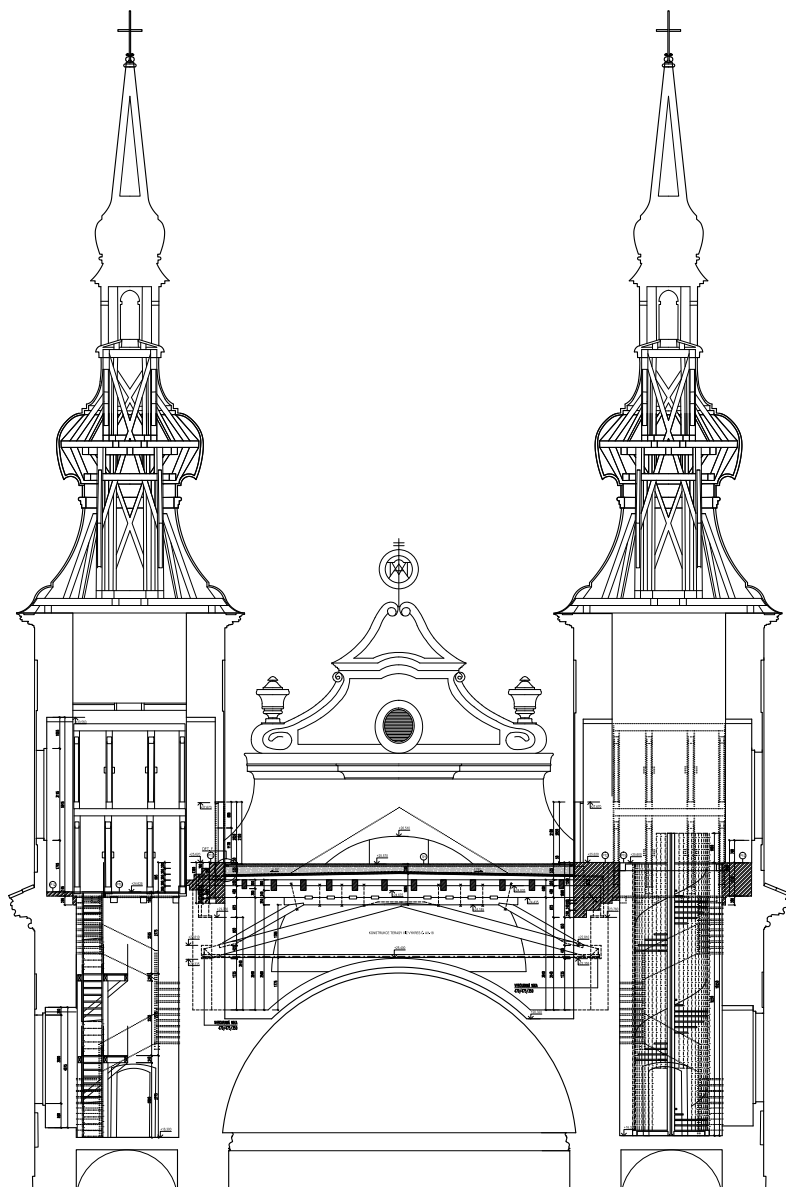
05

05 > Nové vřetenové schodiště ve věži

HISTORIE KOSTELA

Piaristický chrám byl vystavěn v letech 1714-1722 italským stavitelem Giovannim Battistou Alliprandim, po jeho smrti v r. 1720 dokončen Františkem Maxmiliánem Kaňkou. Při prvním požáru v roce 1735 shořely dvě věže, při druhém v roce 1775 byl zničen hlavní oltář, zpovědnice, oltář sv. Václava, obě oratoře, varhany, zákristie a pavlač. Třetí požár kostel zasáhl v roce 1814 a čtvrtý 1883. Roku 1968 byl kostel uzavřen. V roce 2010 podepsal ministr kultury Václav Reidelbauch rozhodnutí, na jehož základě byla městu Litomyšl přidělena dotace pro rekonstrukci zámeckého návrší.

06

06 > Řez průčelím chrámu s novou střešní terasou a vřetenovým schodištěm ve věži

ny. Jedná se o vápenný nátěr v jednom odstínu, ale zůstal tu patrný rukopis malíře. Je skoro sametový, krásně se od něj odráží oltáře a další umělecká díla.

● **S rekonstrukcemi obecně bývají spojena tradiční řemesla. Máte svůj okruh řemeslníků a restaurátorů?**

Seznámil jsem se už s několika dobrými profesionály, ale často se stává, že když zakázku získá v soutěži hlavní dodavatel, vybírá je spíše on. V Litomyšli jsme měli štěstí na štukatéra a malíře.

● **Mohlo by se zdát, že jste se specializoval na sakrální architekturu, ale navrhuje také vily a kromě toho jste spoluautorem známých Freedomků. Nabídka podobných staveb je už velká a možná i nepřehledná. Když se člověk snaží**

07

07 > Z průběhu prací na obnově kostela

orientovat, na co by měl hledět především?

To už je zhruba čtyři starý projekt, nejmenší domek má půdorys 7 x 4 metry, ale v těch větších se dá trvale bydlet ve dvou i ve třech. Už jsme jich postavili zhruba třicet a stále držíme poměrně vysoký standard nízkoenergetické dřevostavby s kvalitní konstrukcí. Potenciální klienti by si měli především rozmyslet, jakou plochu skutečně potřebují pro život a jaké náklady na provoz domu jsou ochotni věnovat. Freedomky už si dnes žijí vlastním životem, zabývám se raději dalšími architektonickými návrhy.

• Které to jsou?

Právě se začíná stavět kostel v Sazovicích u Zlína, ten je zcela současný a také v interiéru by mělo být současné umění. Snažil jsem se, aby byl co nejvíce odhmotněný, nosné konstrukce jsem co nejvíce potlačil. Obvodové zdi se sbíhají.... Je to cihelné, omítané zdivo, vlastně nic zvláštního, ale v zářezech nevidíte skutečnou tloušťku zdi. Tato stavba vzniká díky sbírce a místnímu mecenáši.

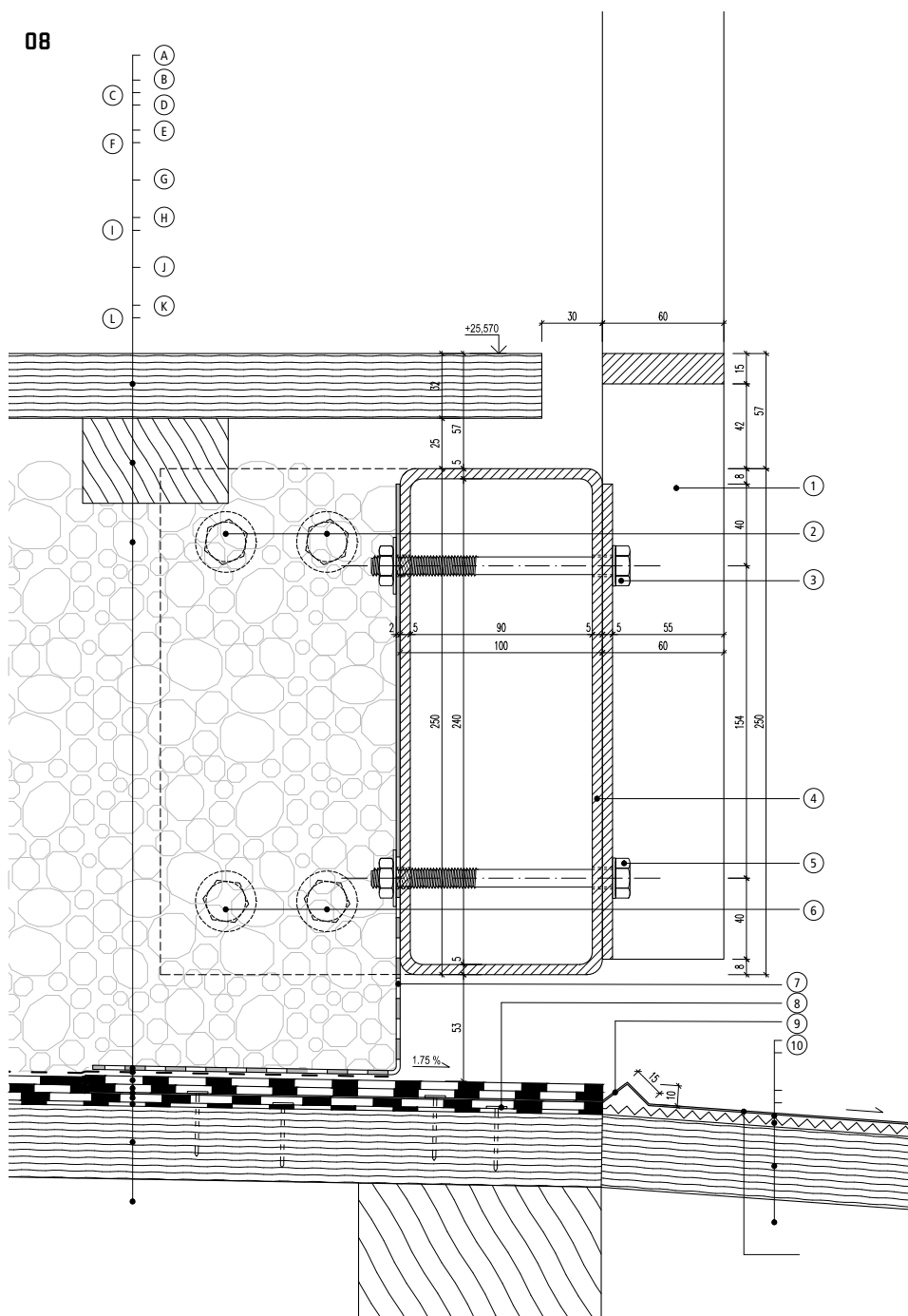
Dále pracujeme na novostavbě kostela v Brně-Lesnė, kde jsem dvakrát vyhrál architektonickou soutěž. ×

Hana Vinšová

09 > Prostor hrobky bude sloužit jako galerie nebo pro představení

08

08 > Detail řešení střešní terasy

Skladba střešního pláště:

- A Dubová podlaha tl. 32 mm kotvená vruty
- B Dřevěný rošt
- C Kačírtek
- D Perforovaný nerez plech
- E Separální netkaná textilie z polypropylenových vláken zatížená kačírkiem
- F Hydroizolační SBS modifikovaný asfaltový pás s nosnou vložkou z polyesterové rohože hmotnosti 190 g/m², vyztužené skleněnými vlákny – celoplošně nataveno na podklad
- G Hydroizolační SBS modifikovaný asfaltový pás s nosnou vložkou z polyesterové rohože hmotnosti 200 g/m², na horním povrchu opatřen separálním posypem, na spodním PE fólií – nataveno na podklad
- H Měděný plech
- I Hydroizolační SBS modifikovaný asfaltový pás s nosnou vložkou ze skelné rohože hmotnosti 200 g/m², na horním povrchu opatřen separálním posypem, na spodním PE fólií – nataveno na podklad
- J Podkladní vrstva z lepenky – spodní povrch pískovaný, horní s drcenou břídlicí (nosná vrstva ze skelné rohože)
- K Bednění
- L Nosná konstrukce s větranou vzduchovou mezerou

- 1 Nerezové zábradlí
- 2 Lepená chemická adhezni kotva
- 3 Metrický šroub
- 4 Nerezový jakl, do zdi kotvený pomocí navařených pásovin a chemických kotev
- 5 Metrický šroub
- 6 Lepená chemická adhezni kotva
- 7 Perforovaný nerez plech
- 8 Lepenkové hřebíky
- 9 Mezilehlý ohyb, dilatace plechu
- 10 Měděný plech, vícevrstvá fólie se strukturovanou rohoží, bednění, nosná konstrukce